

Romano hangos

15re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 15 • ČÍSLO 14 • VYŠLO 23. ŘÍJNA 2013

zprávy

PRAHA – Vládní zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková rezignovala na svoji funkci. Stalo se tak krátce poté, co ji šéf Úřadu vlády Radek Augustin odvolal z postu šéfa Sekce pro lidská práva. Namísto ní jmenoval ředitelem sekce Martina Šimáčka, dosavadního ředitele Agentury pro sociální začleňování. Šimůnková se dostala do naprosté izolace a její práce tak postrádala jakýkoliv další smysl. Rezignace byla logickým vyústěním jejího neúnosného postavení. Otázkou zůstává, proč se tyto personální šachy odehrály ani ne týden před volbami.

PRAHA – V České republice žije 400 tisíc lidí v extrémní chudobě. Tak zní poslední údaj Českého statistického úřadu (ČSÚ). Jde o lidi, kteří mají měsíční příjem nižší než 4 000 Kč měsíčně. Dále pak milion lidí má žít pod hranicí chudoby, kterou představuje měsíční příjem 9 690 Kč. Přesto některé autority tvrdí, že ČR na tom v rámci EU není zas tak špatně. Údajně má mít nejnižší míru chudoby, jednu z nejnižších nezaměstnaností a má být stále sociálně stabilní zemí.

SOKOLOV – Festivalem romské kultury nazvaným Otevřená ulice aneb Žijeme tu společně chtěli v tomto městě občané ukázat, že tam nepanuje žádné napětí mezi Romy a ostatními. Filmová produkce se uskutečnila v pátek 4. října. V rámci festivalu se vařila romská tradiční jídla k veřejné a bezplatné ochutnávce, následovaly koncerty romských a českých kapel. Pořad uváděl Vojta Lavička.

(www.romea.cz, LN, kh)

Mikroměsto pomohlo překročit hranice

BRNO – Muzeum romské kultury uspořádalo v sobotu 19. října literární čtení na pěti zajímavých místech v okolí brněnského Cejlu. Území, dnes poněkud neprávem nazýváno brněnským Bronxem, má bohatou historii. V první polovině minulého století zde byla soustředěna značná část tovární výroby Brna. Žilo tam především židovské a německé obyvatelstvo, ale také české dělnické rodiny. V této době vzniklo v okolí několik zajímavých objektů, kolem nichž dodnes Brňané chodí často bez povšimnutí. Málokdo zná jejich osud, a proto se pracovníci muzea rozhodli některé z nich otevřít a blíže představit. Ještě během války zmizeli nenávratně židovští obyvatelé čtvrti, po válce byli odsunuti také Němci. Původní zástavbu částečně zničilo bombardování koncem války. V 50. letech 20. století se do těchto téměř prázdných míst začali stěhovat noví zaměstnanci blízkých továren. Mezi nimi také Romové, jejichž potomci zde dodnes žijí.

Ukázky z literatury byly vybrány vzhledem k povaze dnešních obyvatel okolí, průmyslovému rozvoji místa i s ohledem na zvláštnosti, které dělnické osídlení přináší.

Přednesu ukázek se ujal známí brněnští herci. V budově bývalé dělnické pojišťovny na ulici Koliště četl herec Městského divadla v Brně Martin Havelka z knihy Jana Koubka Matky úryvek o národním životě ženy, které se v českém prostředí narodil postižený černošský chlapec.

Klub Clubwash na Staré ulici se nachází v prostorách bývalé pekárny. Herečka Hádivadla Simona Peková zde svým nezaměnitelným šarmem přiblížila s využitím knihy

Projekt Mikroměsto – pohled do prostoru bývalé parní elektrárny na Vlhké ulici, Brno, 2013

Foto: Ester Dobiášová. Ze soukromé sbírky E. Dobiášové

Jany Soukupové Štatl za Husáka život v Brně za doby komunismu.

Ve vstupní hale brněnských Tepeláren četla energii nabitá herečka divadla Husa na Provázku Ivana Hloužková úryvky z knihy první romské spisovatelky Eleny Lackové. První romská žena s vysokoškolským vzděláním popisovala ve své autobiografii období po druhé světové válce a cestu její mladé rodiny za prací ze Slovenska do Čech.

Přesto, že sobota je pro Židy svátkem odpočinku, otevřely se pro návštěvníky Mikroměsta také dveře Synagogy Agudas Achim. V jejích prostorách zazněla ukázka z knihy Arnošta Goldflama Tata a já. Tohoto podání se ujal herec divadla Husa na provázku Vladimír Hauser.

Budova bývalé parní elektrárny sloužila od konce 19. století pro elek-

trické osvětlení Mahenova divadla. Martin Sláma, herec právě tohoto divadla, zde svým krásným hlasem představil knihu Magdaleny Platové Anarchista. Román vypráví o hledání vlastní minulosti, vyrovnávání se s realitou, často odlišnou od představ a snů, nebo s diskriminací, kterou může přinést obyčejnému Čechovi jeho německé příjmení.

Za jedno sobotní odpoledne se na všech místech vystřídalo přes 500 lidí. K úspěšnosti akce MRK přispělo i krásné počasí. Snahou Mikroměsta bylo přivést obyvatele Brna do míst, která jsou ne zcela právem považována za nezajímavá. Úspěch akce naznačuje, že tento ročník Mikroměsta nemusí být poslední.

Jana Poláková

pověřená zastupováním
Muzea romské kultury

z obsahu

Romové proti bunkrům

Co prožil Dušan Slačka v Albánii

strana 3

Proč skončila Šimůnková

K. Holomek o vládní zmocněnkyni

strana 3

Círky mezi Romy

Anketa zaujala nejvíce evangelíky

strana 4, 5

Předkové Gyully Bangy

O cestě ze Slovenska do Prahy

strana 6

Co historik zaznamenal

Romský kalendář Ctibora Nečase

strana 7

Erika Fečová: Na křest desky The Stories nezapomenu

Romských zpěvaček a hudebníků s příjmením Fečová nebo Fečo objevíme víc. Erika Fečová se narodila v Praze. Na Pražské konzervatoři vystudovala obor Populární zpěv u profesorky Evy Svobodové, později zpívala v kapelách Felix Fusion, Connection a Navigators. Teď se věnuje sólovému projektu pod vlastním jménem. Ale my jsme byli zvědaví víc.

Jak dlouho zpíváš?

Už od svých dvanácti let, to znamená celkem už čtrnáct.

Mohla bys zmínit ty největší úspěchy a třeba i „pády“, které se ti nejvíce vryly do paměti, na které jen tak nezapomeš?

Můj největší úspěch? Za něj považuji, že můžu dělat to, co mě baví.

Jinak loni 15. listopadu, kdy vyšla deska, jsme uspořádali křest v Retro Music Hall, přišlo asi 200 lidí a atmosféra byla nepopsatelná. Takže to je asi můj největší úspěch, na který nezapomenu.

Vydala jsi sólo desku. Dalo by se přiblížit, jak vznikala, kdo všechno na ní spolupracoval, jaké úspěchy zaznamenala?

Ano, tu svoji sólovou desku nazvanou The Stories jsem vydala 15. listopadu 2012, jak už jsem řekla, a jsem nesmírně šťastná, že se to povedlo. Velké díky patří Ochrannému svazu autorskému, který nás podpořil. Celé album se točilo v Roftop Studiu u Ondřeje Žatkuliaka a vydal to label SubPub Records. Nahrávání trvalo osm měsíců. Písničky byly připravené, některé se

dodělávaly na místě. Ale šlo o krásnou práci.

Co se týká ostatních, tak tam můžete slyšet dechovou sekci Miroslava Hloucala, který hraje na trumpetu, Jana Feča s alt saxofonem a Štěpána Janouška s trombonem. Dále tam hraje gospelový sbor Maranatha gospel choir a taky komorní smyčcový orchestr pod vedením Varhna Orchestroviče Bauera, na kontrabas přišel zahrát můj bráška Josef Fečo, na kytaru Martínek Fečo, rap Jan Hovorka. Bonbónek celého alba tvoří Bobby Sparks s klávesami. Ohlasy byly zatím kladné.

Spolupracuješ s nějakými českými nebo slovenskými rappery?

Ano, třeba s Oliverem Love, Pauliem Garandem, Deffem Do- Pokračování na str. 2

zprávy

BRNO – V pátek 18. října se v Městském divadle Brno uskutečnila premiéra autorského muzikálu nazvaného Superstar company v produkci Emila Ščuky, známého z časů Romské občanské iniciativy (ROI). Ščuka je zakladatelem Mezinárodní konzervatoře v Praze a provozovatelem pražského Divadla v Korunní. Muzikál Superstar company aneb „Cikáni letí ke hvězdám“ představuje po všech stránkách moderní hru v romských rukou. Autorem hudby je mladý romský skladatel Tomáš Kačo, student posledního ročníku AMU. Námět zpracoval scénárista a textař Jan Krůta, režii měl na starost Vojtěch Lavička. Podíl na scénáři a některých romských textech má Pavlína Matiová. Emil Baláz, člen souboru Čilágos, napsal většinu romských textů.

PRAHA – Dne 20. října zemřel v Praze ve věku 65 let po delší zhoubné nemoci Emil Cina. Byl velkou romskou osobností. Ve známost vešel svou spisovatelskou činností a propagací romštiny. V příštím čísle Romano hangos přineseme nekrolog za Emila Cinu, ve které jeho život a práci blíže připomeneme. Čest jeho památce!

OTTAWA – Kanada chystá konec víz pro Českou republiku. Mělo by se tak stát v nejbližších týdnech. Tlak Evropské unie tu sehrál svoji příznivou roli a přiměl kanadskou vládu k prohlášení: „Považujeme udělení víz za důležitý krok v našich vztazích s ČR.“ Připomínáme, že víza Kanada vyžaduje už od roku 2009 a v rámci EU bylo a je toto opatření namířeno pouze proti ČR, Rumunsku a Bulharsku.

NOTTINGHAM – Romská rodina z České republiky si v Anglii přišla pomocí podvodů v přepočtu na 16 milionů korun. Dosáhla to tzv. systémem „přídavkových turistů“, většinou Romů ze Slovenska, kterým členové tohoto rodinného gangu zajišťovali ubytování, sociální pojištění a tlumočení. Na základě toho si pak ponechávali jejich sociální příjmy. Soud gang uznal vinným ze spiknutí za účelem podvodu. O trestu bude teprve rozhodnuto. (www.romea.cz, LN, kh)

Na Talent Zlínského kraje letos přijelo čtyřadvacet souborů

VSETÍN – Soutěž Talent Zlínského kraje se letos uskutečnila už po čtvrté. A to 17. října, opět pod vedením pana Milana Leška ze sdružení Aver dživipen (Jiný život).

V porotě zasedl Petr Kořenek, Jana Růžicková, Marian Tulej, Jana Plevová a paní Lešková, vedoucí dětského tanečního souboru. Do soutěže se přihlásilo celkem 24 souborů. Soutěžilo se ve dvou kategoriích. První kategorie patřila zpěvákům, jak jednotlivcům, tak sborům. Druhá kategorie byla taneční.

V úvodu zazpívala mladá zpěvačka z Valašského Meziříčí Ivana Kandráčová romskou hymnu Dželem, dželem. V kategorii zpěv se jako první představila ZŠ Masarykova, následovalo vystoupení Maria Gadžora ze Vsetína a Erika Kandráče s romskou písní Me tut užarav. Pak se na pódiu objevily Rolanda Tulejová a Jitka Doležalová se známou písní od Rihanny.

Na tanečním parketě jsme pak mohli shlédnout tanečníka ze Vsetína Dominika Dunu, taneční formaci z Branek Dance Angels a dále pětičlenné seskupení malých dívek La Bomba. Do soutěže se přihlásil soubor z nedaleké Kopřivnice, který předvedl choreografii od Michaela Jacksona. Během přestávky vystoupila zpěvačka Veronika Kačová s písní Pašores a Romale.

V kategorii Zpěv získala 1. místo Masarykova škola z Valašského Meziříčí, 2. místo Rolanda Tulejová ze Vsetína a 3. místo soubor Gipsy Terne Čhave.

V kategorii Tanec se na 1. místě umístil kroměřížský pár, Matěj Mikula a Samanta Beňová, zaměřený na latinskoamerické tance, na 2. místě taneční skupina Dance Angels z Branek a na 3. místě taneční formace Dominika Duny.

Lucie Kačová

Kdo přispívá k zaměstnanosti Romů?

PRAHA – Při příležitosti Mezinárodního dne boje proti chudobě, tedy 17. října 2013, ocenilo sdružení IQ Roma další firmy, které zaměstnávají příslušníky menšin.

Akce se uskutečnila v Rezidenci primátora hlavního města Prahy. Certifikáty, umožňující zaměstnavatelům užívat značku Ethnic Friendly zaměstnavatel, si zástupci jednotlivých společností převzali za účasti Jana Dobeše, náměstka ministra práce a sociálních věcí, Andrey Baršové, ředitelky odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR, a Martina Dlouhého, člena Rady hlavního města Prahy. Šlo o zástupce čtyř významných společností na trhu práce: firmy AC AERO (zabývající se zahradnictvím a krajinnotvorbou), DM drogerie markt; Eissmann Automotive Česká republika (vyrábějící kožené zboží a příslušenství do aut) a potravinářské firmy HAVI Logistics. Aktuálně ocenění zaměstnavatelé mají pracovní týmy složené ze zaměstnanců různých národnostních či etnických menšin. „Máme radost, že rovné příležitosti se na trhu práce prosazují. Svědčí o tom rostoucí počet zájemců, tudíž i samotných nositelů značky Ethnic Friendly zaměstnavatel. K dnešku jich máme v různých městech už šedesát,“ vyjádřil se Daniel Jakeš, koordinátor značky Ethnic Friendly zaměstnavatel.

Ivona Parčiová

pracovnice IQ Roma servis

Katarína Klamková

ředitelka sdružení IQ Roma servis, Brno

Příběh Romů opět v novém

BRNO – Letos se Muzeum romské kultury opět vrhlo do úprav své stálé expozice – Příběh Romů. Konkrétně se jedná o úpravy navazující na loňský rok v 5. sále, zaměřeném na historii československých Romů od II. světové války do rozdělení republiky roku 1993.

Současné úpravy se týkají té části sálu, která prezentuje změny uvnitř romské komunity, romská tradiční řemesla a způsoby obživy. Díky přesídlování Romů, zejména ze Slovenska, do průmyslových oblastí ČR, mnohé rodiny opustily tradiční řemesla předávaná po generace. Ti, kteří se k nim postupem času vrátili, je přetvořili např. do uměleckých forem a dnes jsou uměleckými kováři či dřevořezbáři.

Další část expozice se věnuje slavení svátků, ať už rodinných (oslavy narozenin) či výročních, jako Velikonoce, Vánoce aj. Do každého tématu jsou částečně zahrnuti i Romové mimo Československo. U svátků je to oslava Dne Sv. Jiří (Djurdjevdan, Hederlezi) v Kosovo,

Pohled do nově upravené části stálé expozice Muzea romské kultury

vu, u svatby nahlížíme do fagarašských hor v Rumunsku.

Další téma představuje bydlení. Zde jsou změny zřejmé v návaznosti na realizaci zákona o usazení v roce 1959, kdy bylo v Československu definitivně zakázáno kočovat. Díky stěhování slovenských Romů do Čech a na Moravu se lidé z osad dostali do nově vzniklých městských aglomerací, jež skýtaly vyšší standard bydlení i jistotu lepšího výdělků. Malým exkurzem do zahraničí je zde zmínka o skupině britských Romů, tedy o Romani-

chels, potažmo The Travellers ve Velké Británii, kde je kočovný styl života dodnes vyznáván množstvím lidí – Romů i Neromů. Kočovné vozy, jak je známe z minulosti, vyměnili za obytné karavany, přesto se někteří k tradicím hlásí a zdobí si své domovy na kolečkách, jako by šlo o dřevěné maringotky. Velký prostor je věnován i roli víry v životě Romů. Ústřední motiv tvoří bezesporu tzv. svatý koutek. Jedná se o místo, kde si lidé dodnes vystavují sošky a obrazy svatých (zejména Ježíše Krista a Marie), fotografie zemřelých i žijících příbuzných, fotografie z oslav atd. Nově je zde i text seznamující s výtvarným uměním Romů.

Nedílnou součástí jsou vzpomínky a osobní zkušenosti pamětníků na dřevěných destičkách u každého z témat, neboli romská *godaver lava* – moudrá slova. Návštěvníci si můžou počíst i v medailonech významných romských literátů a výtvarníků.

Tat'ána Bártová Pavelková
vedoucí Odborného oddělení,
Muzeum romské kultury

Foto: Lenka Grossmannová,
ze sbírky MRK

Erika Fečová: Na křest...

Dokončení ze str. 1

ggem a taky s tebou, s Lukreciem Changem.

Co plány do budoucna? Není to tajné, že?

Ráda bych zkusila štěstí i mimo ČR. Tak uvidíme, jestli to klapne.

Které vzory, „ikony“ tě v životě motivovaly?

Můj největší vzor je můj bráška Josef Fečo a vůbec celá moje rodinka. Bez nich bych nebyla nic. Co se týká ikon, tak díky Whitney Hous-

ton jsem začala zpívat, vždycky jsem si říkala, že chci být tak dobrá jako ona. Zatím se musím ještě hodně učit.

Každopádně z novodobých zpěvaček představuje můj vzor Beyonce. Její koncerty mě přivádějí do extáze a mým snem je dokázat udělat aspoň jednu tak skvělou show, jako má ona, ale v mém provedení. A velkou inspiraci pro mě představuje Jill Scott, její texty jsou mi moc blízké.

Ptal se Lukrecius Chang

Dušan Slačka: Romové vědí, jak rozebrat albánské bunkry

Studuje historii na brněnské Filozofické fakultě MU, ve své diplomce se zabývá romským obyvatelstvem na Hodonínsku, baví ho moderní dějiny a multikulturalismus. To všechno logicky přivedlo Dušana Slačku na přednášky historika Michala Schustera z Muzea romské kultury. V MRK také absolvoval praxi. Chápal to jako jedinečnou příležitost k prohloubení znalostí o Romech. Nás zajímal hlavně jeho pobyt mezi Romy v Albánii.

Nejvíce mě po příjezdu do Tirany šokovala situace na silnicích. Už cestou z letiště na kolej jsem se nestavil divit, čeho všeho jsou Albánci na silnicích schopní. Nedodržování červené a zelené na křižovatkách, neustálé troubení, to jsou jen některé prvky obrovského chaosu, který panuje na tiranských ulicích. Sice jsem se s tím setkával každý den, ale na to, že ani když vám svítí zelený panáček na semaforu, nemusí být přechod silnice bezpečný,

nat. Takže hlavně tohle je pro mě Albánie.

A tamní Romové? Dali by se srovnat s těmi českými? Někaké rozdíly, podobnosti? A jak se dělí?

Jejich situace a životní podmínky jsou velmi tristní. Velká část z nich je negramotná a děti často navštěvují školu jen krátce nebo vůbec. Musí se totiž spolu s dospělými podílet na obživě. Uvádí se, že asi 90 % albánských Romů nemá za-

Proč jste si vybral zrovna Romy v Albánii?

Já se zajímám hlavně o Romy na našem území. Současnost mě svými protiromskými pochody a demonstracemi upřímně děsí. Vztah většiny majoritní společnosti k Romům je alarmující, a proto má smysl se dívat do minulosti, kde leží kořeny dnešní neutěšené situace. Do Albánie jsem nejel přímo za místními Romy. Ale když je člověk poprvé spatří na ulici nebo zahlédne jejich příbýtky, nenechá ho to chladným.

Samotná Albánie je ale dost divoká zem na turistiku, ne?

Lákala mě už dlouho. Fascinovala mě její krásná příroda a pohnutá historie, zejména ta moderní, jež se nesla v duchu tvrdého stalinismu a naprosté izolace od světa. Albánie má u naší veřejnosti špatnou pověst jako země s obrovskou korupcí a kriminalitou a zejména s přežívající institucí krevní msty. Dál mě přitahovalo, že v Evropě snad neexistuje jiná země, o které by Češi věděli méně než o Albánii. Dokonce i mí přátelé se mě ptali, kde se ta zem vlastně nachází.

Samotná cesta a pobyt se uskutečnily hlavně díky lektorce a překladatelce albánštiny z Univerzity Karlovy paní Kestrině Peza. Ta ze své iniciativy vyjednala několik míst pro české studenty na letní škole albánštiny na Fakultě historie a filologie Tiranské univerzity. Díky tomu jsem mohl v Tiraně strávit celé letošní září, naučit se základy jazyka a aspoň částečně vstřebat místní kulturu.

Čekala tu na vás přesto nějaká překvapení?

Jsem si fakt zvyknout nedokázal. Dál našince překvapí neuvěřitelný počet pouličních prodáváčů čokolí, cigaretami a pečenou kukuřicí počínaje a televizními ovladači a mobilními telefony konče. Je asi také lepší se prodejců neptat, odkud zmiňovaná elektronika pochází, protože její nelegální původ je téměř zaručen, stejně jako u neuvěřitelného množství mercedesů, jimiž jsou silnice doslova přesyceny.

Snad nejmarkantněji ovšem vynikne rozdíl mezi vizáží lidí a stavem, v němž se nachází vše kolem nich. Je lhotejné, jestli se jedná o muže nebo ženu, ale 99 % z nich má perfektní účes a šaty podle požadavků nejnovější módy a jsou cítit množstvím parfému či kolínské. Naproti tomu se snad všude válí odpadky, zapáchající kontejnery, kanály s ukradenými poklopy, vidíte neomítnuté a pobožené domy.

Návštěvník ze střední Evropy se také dost těžce vyrovnává s množstvím dotěrných dětí, které prodávají cigarety a suvenýry nebo žebrají. Dokážou se vás totiž poměrně dlouho držet a jít s vámi kus cesty v domnění, že vy jako bohatý cizinec jim jistě dáte nějaké drobné nebo si koupíte propisku a klíčenku. Jejich vytrvalosti se ovšem nemůžeme divit. Většina Albánců strádá, a proto musí i děti přispívat do rodinného rozpočtu.

Byl bych ale nerad, kdyby vznikl dojem, že Albánie je pouze zemí ukradených mercedesů a žebrajících dětí. Albánie má nádhernou přírodu od překrásných hor po mořské pláže. Navíc jsou Albánci známí svou pohostinností. Pokud návštěvník překoná zmíněná negativa, může si tu zemi plně vychut-

mětnání. Toto neuvěřitelné číslo se zmenšuje pomalu, protože snaha vlády změnit situaci je zatím nedostatečná a spočívá spíš na bedrech neziskovek jako Institut romské kultury v Albánii.

Většina Romů, které jsem v Tiraně viděl, se živí sběrem odpadu. Plasty se totiž v Albánii vykupují, a proto Romové jezdí na upravených motorkách po celé Tiraně a do obrovských pytlů cpou co největší množství plastových lahví. Některé z nich pouličním prodejem zpěněné i některé více nebo méně užitečné věci nalezené v odpadu.

Další část Romů se zde živí žebráním, nejčastěji v městském parku nebo v nejbohatší a nejluxusnější čtvrti města, které se říká Blloku. Zejména v těchto místech kontrastuje jejich bída s bohatstvím a pozlátkem kolem nich.

Nebylo by ještě něco spíš veselého?

Bylo. Z doslechu jsem se dověděl o dalším zdroji obživy, který někteří nezaměstnaní Romové vynalezli. Po celé Albánii zůstaly rozestavěné stovky tisíc malých betonových bunkrů, které nechal v době komunistické diktatury postavit tyran Enver Hoxha.

Od počátku 90. let si vlády i řady expertů lámou hlavu nad tím, jak se bunkrů zbavit bez velkých finančních nákladů. A Romové na to přišli. Do bunkru naskládají dřevo, zapálí ho, a beton bunkru zářem popraská. Potom už jen stačí beton rozbít a ocelové armování prodat do sběrných surovin. A hned je o jeden bunkr méně.

Ptal se Pavel Pečínka

Foto: Dušan Slačka
(dokončení v příštím čísle)

komentář

Šimůnková již není vládní zmocněnkyní

KAREL HOLOMEK

V pátek 18. října rezignovala Monika Šimůnková na svoji funkci poté, co byla zbavena šéfem Úřadu vlády Radkem Augustinem, nepochybně na pokyn premiéra, funkce šéfa Sekce pro lidská práva. Rozhodnutí vlády postrádá logiku, a to ze dvou důvodů. Proč týden před volbami činit rozhodnutí, které mohlo počkat na legální vládu vzešlou z voleb? A také: Jak si nějaký šéf může představovat efektivní činnost vládní zmocněnkyně v osamění úřadu bez náležitého aparátu?

To dokáží vymyslet jen vládní úředníci! Protože, jak premiér Rusnok, tak i šéf Úřadu vlády Augustin, se zachovali vůči paní Šimůnkové neobyčejně neomaleně, když ne přímo arogantně, a k tomu ještě s vyhlášeným tvrzením, že důvodem byla špatná pracovní morálka a neurované kolegiální vztahy v sekci.

Sluší se, abychom my, lidé od fochu, řekli, co si doopravdy myslíme: Autor tohoto textu býval dlouholetým členem Rady vlády, je členem Monitorovacího výboru, byl poradcem ministra Michaela Kocába a později rovněž vládního zmocněnce pro lidská práva. Zná tedy dobře „poměry“, aby byl oprávněn říci, že Monika Šimůnková byla mimořádně loajální vysokou vládní úřednicí, že plnila své povinnosti z toho plynoucí snaživě i s rozhledem a měla jasno, jak řešit problematickou situaci v mezilidských vztazích v souvislosti s Romy. Nikdy však nezískala podporu vlády Petra Nečase, který ji nedokázal ani jednou přijmout k pohovoru. A to byl Nečas ještě navíc předsedou oné vládní Rady pro záležitosti Romů, ze které jsem já byl nucen rezignovat ze stejných důvodů jako Monika Šimůnková dnes, a to již před dvěma léty. Toho rozhodnutí jsem nikdy nelitoval, ale je rozdíl mezi občanským členem nějaké rady, který odejde, a vysokou státní úřednicí, která doslova riskovala zdravím ve prospěch řešení těžkých společenských problémů. A to aniž dozнала podpory a uznání lidí zodpovědných za toto řešení. To svědčí mj. nejen o neschopnosti členů vlády dřívější, ale částečně i nynější, ale i o jejich morálním rozkladu, když nedokáží spravedlivě a s uznáním ocenit svého loajálního člena. A z důvodů, jež nám prostým a bezejmenným lidem unikají, ji dokáží ještě neomaleným způsobem znemožňovat.

Proto, milí naši čtenáři, slyšte toto varování: „Kdo s dobrou vůlí a čistými úmysly vstupuje do služeb vlády, pohřbí neschopné nebo nehodné té oběti, dočkáš se bez pochyb jen odsouzení! Se špatnými šéfy nemůžeš uspět. Zůstaneš však viníkem!“

Cenu Petra Jilemnického dostala kniha zobrazující příběh z tábora v Letech

Věžňové tzv. cikánského tábora, Lety u Písku, 1942. Autor: neznámý. Ze sbírky Muzea romské kultury.

PRAHA – Spisovatel Přemysl Veverka obdržel 21. října v senátu Cenu Petra Jilemnického za knihu Jdou do nebe. Tu vydal v roce 2012 Památník Lidice.

Přemysl Veverka touto publikací názorně prokazuje snahu o průlom až příliš strnulé vymezených příhrádek literárních žánrů. V duchu těch nejlepších (můžeme smlele říci lustigovsko-aškenazyovských moderních tradic české slovesné tvorby) napsal fiktivní příběh. Zasadil ho do syrově reálného prostředí protektorátního cikánského sběrného tábora Lety, o němž toho jako autor literatury faktu, který se tématu řadu let věnuje, ví víc než kdokoli jiný.

Jde o příběh o lásce v čase, který lidským citům, lásku jako takovou z toho nevyjímá, ani v nejmenším nepřál. Přemysla Veverku vnímáme v roli spojovacího důstojníka Klubu autorů literatury faktu k Památníku Lidice, pod který spadají i další místa, postižená nacistickým terorem. Knihou Jdou do nebe, názvem navozující vzpomínku na umělecký počín z filmové branže, znovu dokázal, že je i v tvůrčím slova smyslu mužem na svém místě. Gratuluji, příteli Přemku.

Roman Cílek
spisovatel, člen výboru Klubu autorů literatury faktu

V Česku existuje kolem třiceti náboženských společností a přibližně dva miliony lidí se označují za věřící (z čehož milion připadá na Církev římskokatolickou). Odhlédli jsme od miniaturních, kuriozních a sektářských uskupení a představitelů asi dvacítky větších, dlouhodoběji působících církví jsme se zeptali:

Působí vaše církve mezi Romy? Máte i romské kněze? A reagujete nějak na protiromské demonstrace?

Jednota bratrská má romský sbor v Novém Městě pod Smrkem

Jeden Rom vede romský sbor patřící k Jednotě bratrské a další v nejbližší době do duchovenské služby nastoupí. Další Romové se podílejí přímo na vedení některých našich sborů či jsou platnými pomocníky v aktivitách, příkladně občanských sdruženích, klubech pro mládež, mateřských centrech, které Jednota bratrská provozuje. Připravujeme do duchovenské služby i několik dalších, protože podporujeme zakládání romských sborů. Všude tam, kde Romové v našich sborech působí, jsou jejich plnohodnotnou součástí.

Ve městech s početnými romskými komunitami s Romy zcela přirozeně žijeme, což považujeme za nejlepší misi i působení. Známe se osobně, přátelíme se, pracujeme společně, známe jejich rodiny, zapojujeme se do sociální péče o ně i o jejich děti. Dále zveme Romy na akce, které pořádáme či se necháváme pozvat na jejich.

V Novém Městě pod Smrkem máme přímo romský sbor. Naši romští bratři z tohoto sboru jezdí pravidelně do Rychnova nad Kněžnou, kde se členy tamního sboru navštěvují romskou komunitu, aby společně trávili čas a sdíleli s nimi slovo o Ježíši Kristu. V mnoha našich sborech Romové působí jako rovnocenní členové.

Jednota bratrská ve své více než pětisetpadesátileté historii vždy obětavě pomáhala různým etnickým skupinám, dokonce mnozí misionáři opustili svou vlast a vydali se žít mezi národy jiné rasy i kultury. Také dnes Jednota bratrská jako církev celosvětově působící pracuje např. mezi Eskymáky či Indiány a výrazně ovlivňuje společnost ve čtyřech multietnických světových regionech. Za velmi důležitý považujeme den, kdy jsme zde v České republice ve společném česko-romském shromáždění uzavírali s romským národem duchovní smlouvu, prosili je za odpuštění vin, kterých se vůči nim český národ dopustil, zejména odmítnutí, a deklarovali, že mezi nás patří, že je přijímáme, vždyť Kristus je zve k sobě bez rozdílu. Tato duchovní smlouva se stala součástí našich Dekretů. Dekrety Jednoty bratrské mají svou historickou výpověď.

S postupným rozvojem pracovní náplně tiskového mluvčího Jednoty bratrské se rovněž chystáme vyjadřovat na našich webových stránkách k různým aktuálním problémům, které ovlivňují naši společnost.

Přejeme vám i celému časopisu hodně zduar!

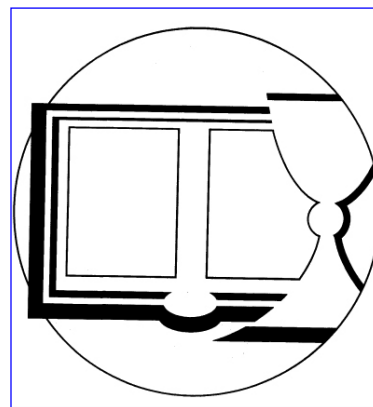

Ester Brožová
tisková mluvčí Jednoty bratrské
Evald Rucký
biskup Jednoty bratrské

Romové mezi evangelíky: Ondřej Kováč, Pavel Sivák

Pokud jde o Romy mezi námi, v Táboře nově slouží Ondřej Kováč, nevidomý romský farář, který do romštiny přeložil například apoštolské vyznání víry. Občas spolupracují také s Pavlem Sivákem, který vystudoval biblickou školu v Hradci Králové. V současnosti sice neslouží jako duchovní, ale studuje dále teologii. Ovšem vždy, když ho někdo pozve, tak rád poslouží kázáním a modlitbou.

Práci s Romy se věnuje systematicky několik středisek Diakonie Českobratrské církve evangelické. Někde poskytují evangelické sbory své prostory různým romským skupinám k bohoslužbám či hudebnímu vystupování či jsou sami aktivní. Třeba sbor v Rumburku provozuje předškolní klub. Ve sboru v Českém Brodě vzniklo z jeho iniciativy před 13 lety občanské sdružení LECCOS, které v místě i okolí platí za uznávanou sociální službu a s Romy úspěšně pracuje.

Vztahu evangelíků k Romům se věnoval před nedávnem celocírkevní synod. Některá poselství synodů bývají určena také Romům – jde především o projevy solidarity.

A jinak mnoho evangelíků má mezi Romy také přátele a známé, s nimiž udržují dobré vztahy. Skupina pražské evangelické mládeže je také dost aktivní – jezdí za Romy do sociálně vyloučených lokalit, věnuje se práci s dětmi, a je s nimi i ve chvílích pochodů nenávisti. Do našich kostelů ovšem romských věřících mnoho nechodí.

Naše stanoviska k této problematice se dají získat například na webu Synodní rady. Například Prohlášení synodní rady ČCE k projevům rasismu v české společnosti vyvolalo diskusi: Některým se velmi líbilo, jiní byli kritičtí k tomu, že bylo až příliš smířlivé k těm, kteří se účastní pochodů nenávisti.

Mikuláš Vymětal
farář Českobratrské církve evangelické

Aktuální stanovisko církví k narůstajícímu extremismu

Vážení spoluobčané, v letošním roce došlo k řadě veřejných shromáždění a demonstrací, které se pod záminkou problémů, vznikajících v soužití tzv. většinové společnosti a Romů, zvrhly v násilné potyčky. Na rozdíl od podobných akcí, kterých se dříve účastnili takřka bez výjimky pouze extremisté a jejich sympatizanti, se letos do těchto shromáždění zapojil i nemalý počet občanů, kteří jinak přívrženci extremistů nejsou. V této souvislosti je velmi nebezpečné, že se rasistické tendence legitimizují jako součást seriózní politické argumentace. To je vážná věc a podepsaní představitelé církví a náboženských společností považují za svou povinnost se k ní vyjádřit.

Nechceme tvrdit, že problémy ve vzájemném soužití – někdy i velmi

vážné – neexistují. Ale rozhodně odmítáme, že by je mohly vyřešit násilí, nacionalismus a rasismus. Romové jsou občané této země jako kdokoli jiný a z náboženského hlediska jsou božími dětmi jako všichni ostatní.

Člověk má od svého založení sklon generalizovat, ale v tomto i v jiných případech ho musí umět překonávat, nebo se o to alespoň snažit. Může při tom napomoci i vědomí, že ten, kdo přenáší zodpovědnost za chyby a činy jednotlivců na celek a jako řešení vidí perzekuci tohoto celku, uvažuje a jedná v příkrém rozporu se základními principy křesťanství i judaismu.

Obracíme se na všechny ty, kteří se hlásí k některé z církví a náboženských společností, ale i na širokou veřejnost s prosbou i s ape-

lem: nespojte se s těmi, kdo za lék a řešení považují opatření, která mají svůj základ v rasismu, v uplatňování principu kolektivní viny a v primitivním nesnášenlivém nacionalismu, jenž nemá nic společného s opravdovým vlastenectvím. Nepodporujte ty, kteří takové jednání nabízejí, ať už otevřeně či skrytě.

Z historické zkušenosti víme, že populismus, doprovázený nenávisťnými projevy rasismu a xenofobie, vede k tragédiím, které dříve či později zasáhnou celou společnost.

Dominik Duka
předseda České biskupské konference
Joel Ruml
předseda Ekumenické rady církví
Efraim Sidon
vrchní zemský a pražský rabin

Romské písně před oltářem

SUCHDOL NAD ODROU – Chvály BaLis, tedy Chvály Bohu a lidem i sobě – tak zněl název 5. ročníku ekumenického setkání mladých i starších zpěváků a hudebníků.

Sobotní odpoledne 12. října se v Evangelickém kostele v Suchdole nad Odrou neslo ve znamení hudby, zpěvů a tance pro našeho pána Krista. Líbilo se mi, že jsme si zde všichni byli rovni, bez rozdílu národnosti, věku či pohlaví.

Už poněkolkáté jsem pozorovala, jak se skrze hudbu mohou lidé duševně spojit. Tímto bych chtěla taky poděkovat paní Billové za pozvání.

Zazpívala jsem pár evangelických písní s romským textem, pak jsem vybrala písně, které byly spojené s romským životem. Bylo v nich vyjádřeno vše, co Romy trápí, bolest, láska, smutek, štěstí i žal.

A kdo všechno účinkoval? Skupina Prej z Odery, CASD ze Suchdola nad Odrou, skupina Proti proudu a Mirča Mikulec z Hodslavic, náš soubor Cikne Čhave z Nového Jičína a nakonec já, Veronika Kačová. Na cimbál mě doprovázel Jaroslav Hrbáček.

Text a foto: Veronika Kačová

Katolická církev byla poslána ke všem lidem bez rozdílu

V současnosti působí na území českých a moravských diecézí jeden kněz romského původu, P. Mgr. Vojtěch Vágai působící v Pelhřimově. K němu je ale možné ještě připočíst P. Františka Líznu, který sice není Romem svým původem, ale ze solidarity s Romy a pro sympatie k nim se rozhodl přihlásit se k romské národnosti.

Česká biskupská konference (ČBK) se otázkou působení mezi Romy zabývá soustavně. Při ČBK funguje Rada pro Romy, menšiny a migranty; v čele stojí biskup Ladislav Hučko. Národním ředitelem pro pastorační Romů při ČBK byl ustanoven P. Jiří Rous. Ve všech diecézích nacházejících se na našem území se s Romy v různé podobě pracuje. Zvláštní pozornost se přitom věnuje pastorační rodin i práci s dětmi a mládeží, v čemž vynikají zejména salesiáni, ale nejen oni.

Například ostravsko-opavské biskupství je zřizovatelem Církvní základní školy Přemysla Pittra v Ostravě-Přívoze, kterou z téměř 100 % navštěvují romští školáci. Vzdělávací koncepce základní školy spočívá v individuálním přístupu k dětem, uskutečňovaném v menších žákovských kolektivech, než mají běžné základní školy a s pomocí vychovatelů – asistentů učitele. Součástí je jednak mateřská škola, která má kromě vzdělávací a výchovné funkce také funkci sociální, a také přípravný ročník, který má usnadnit začátek školní docházky.

Církev však nepůsobí zdaleka jen mezi romskými dětmi. Mezi Romy je činná jak v oblasti duchovní, tak i sociální. Kněží, kteří ve své farnosti mají početnější romskou komunitu, přizpůsobují této skutečnosti své působení (konkrétní pří-

klad z olomoucké arcidiecéze: mezi Romy je rozšířen zvyk „žehnání vánočních stromků“, a kněz tudíž ve vánočním období navštěvuje domácnosti a koná zde krátké pobožnosti; to se přitom týká jen romských rodin).

V místech, kde žije nějaká početnější romská komunita, je důležitá i práce místních Charit. Příkladem mohou být Charity v olomoucké arcidiecézi či litoměřické diecézi. Některé Charity dokonce začínaly svou činnost právě prací s romskou komunitou. Intenzivně se Romům věnují Oblastní charity Most, Šluknov, Rumburk, Ústí nad Labem, Farní charity Lovosice a Česká Lípa či Charita Olomouc, ale vzhledem k tomu, že se práce s Romy prolíná všemi službami Charity, ani ostatní charity se této oblasti nevyhýbají.

Za zmínku stojí i celostátní Romská pout' na Svatém Kopečku u Olomouce, kterou už 15 let připravuje Charita Olomouc. Zahrnuje bohoslužbu či následný kulturní program připravený romskými vystupujícími. V neposlední řadě si zaslouží zmínku i práce P. Jiřího Rouse z farnosti Brno-Zábrdovice. Na území farnosti a v blízkém okolí žije přibližně 10 000 Romů, což

představuje největší komunitu v ČR. V roce 2000 byl ve farnosti zbudován a požehnan Dětý dům Zábrdovice (dále DDZ), který je určen pro Romy od 3 do 26 let. Jiří Rous je od roku 2001 zmíněným národním ředitelem pro pastorační Romů při ČBK.

Z pražských aktivit lze jmenovat např. mezináboženskou modlitbu za pokojný život Romů, která se konala 27. května 2013 v pražském kostele sv. Martina ve zdi.

S Romy se pravidelně setkávají kněží, kteří působí v romských lokalitách (Beroun, Roudnice, Český Brod nebo v Praze např. Smíchov). Svoji roli plní také různá charitní zařízení. Jako příklad lze uvést farní charitu v Roudnici nad Labem a její nízkoprahový i předškolní klub určený především pro romské děti a mládež, ale zejména činnost salesiánů v Kobylisích, jejichž nabídka pro kluky z ulice často pomáhá zvláště romským dětem.

Kardinál Dominik Duka se o situaci Romů v naší zemi zajímá dlouhodobě. Letos na jaře se např. zúčastnil pietního aktu v bývalém romském táboře v Letech a v létě se setkal s bývalou zmocněnkyní vlády pro lidská práva Monikou Šimůnkovou, aby spolu s ní mluvil o tom, jak by církev ještě více mohla v problémových lokalitách přiložit ruku k dílu.

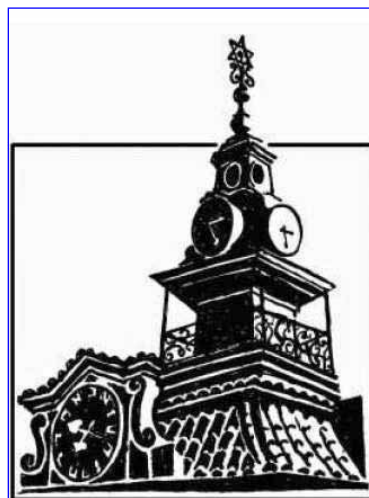
Představitelé katolické církve opakovaně odmítají veškeré projevy rasismu i náznaky jakéhokoliv rozdmýchávání nenávisti mezi různými skupinami obyvatelstva. Příkladem zde může být postoj plzeňského biskupa Františka Radkovského. Když se 24. srpna konal protiromský pochod v Plzni, biskup se osobně zúčastnil protidemonstrace. Jiným příkladem může být otevřený dopis ostravsko-opavského biskupa Františka Lobkowitze, který uveřejnil v reakci na protiromský pochod v Ostravě 24. srpna.

V dopise mj. uvedl: „Katolická církev je poslána ke všem lidem bez rozdílu národností, barvy pleti či společenského postavení. Každému člověku přináší radostnou zvěst o Boží lásce, která pro nás dala svého jednorozného Syna, Ježíše Krista. Kristova láska nás vede také k tomu, abychom se angažovali nejrozličnější formou pomoci lidem potřebným, neboť konkrétní skutky bliženecké lásky jsou naplněním všech přikázání. Také pro Romy se snaží pracovat a pomáhat jim.“

V pondělí 21. října pak vydala Česká biskupská konference, Ekleziologická rada církví a Federace židovských obcí Stanovisko k narůstajícímu extremismu v české společnosti.

Mons. Tomáš Holub
generální sekretář České biskupské konference

Židy a Romy v Evropě spojují tragické osudy v historii

Judaismus není misijní náboženství, spíše naopak – konverze k židovství představuje poměrně složitý a dlouhodobý proces. Židovské obce proto nepůsobí v jiných, než ve svých komunitách, a tím pádem nepůsobí ani mezi Romy.

Protiromské demonstrace a další incidenty jsme, jakožto Federace židovských obcí, již mnohokrát odsoudili a upozorňujeme na nebezpečí, která z protiromských nálad vyplývají. S Romy máme společnou tragickou minulost holocaustu. Tzv. Cikánský tábor v Osvětimi-Birkenau jen těsně sousedil s tzv. Terezínským rodinným táborem, kde zahynulo v plynových komorách jen během jediné noci z 8. na 9. března 1944 na 3800 českých Židů.

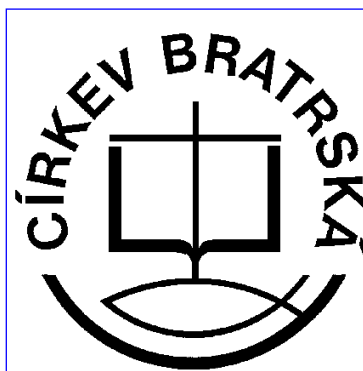
Snažíme se proto burcovat svědomí veřejnosti a poukazovat na nesmyslnost uplatňování kolektivní viny, na populismus, rasismus a xenofobii. Vedle našich institucí se v mnoha otázkách, týkajících se romské komunity, angažuje i mnoho našich souvěrců, jakožto jednotlivci. K takové angažovanosti je především vede naše historická zkušenost, a to nejen ta z 20. století. Jsme přesvědčeni, že projevy nenávisti je třeba zastavit hned v počátku, jinak přerostou do tragédie celé společnosti. Proto jsme také iniciovali společné prohlášení České biskupské konference, Ekleziologické rady církví a Federace židovských obcí.

Tomáš Kraus
tajemník Federace židovských obcí v ČR

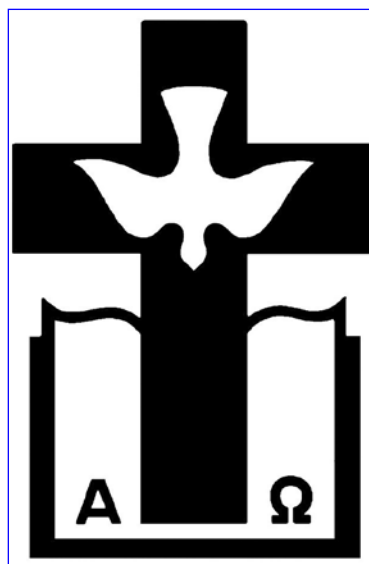
Církev bratrská pracuje především s romskými dětmi a mládeží v ghettech

Máme jednoho kazatele, jednoho misijního pracovníka a větší počet dobrovolníků. Mezi Romy, ale nejen v problémových lokalitách a ghettech, se snažíme působit prostřednictvím místních sborů. Nejčastěji jde o práci s dětmi a mládeží. K různým protiromským pochodům a výtržnostem představitelé Církve bratrské kritické stanovisko zveřejnili, například nedávno při nepokojích v Českých Budějovicích.

Daniel Fajfr
předseda Rady Církve bratrské

Apoštolská církev má romského zástupce pastora sboru

Mezi našimi duchovními se nachází i věřící romské národnosti. Konkrétně jde o misijní pracovníky, v jednom případě jde o zástupce pastora sboru. Mezi laickými pracovníky působí další Romové. Někteří prošli naší Biblickou školou v Kolíně a zapojují se do laické služby v našich sborech.

Způsoby práce máme různé: Podle naší zkušenosti osloví Romy nejlépe jiný křesťan romské národnosti. Jsou však i výjimky. Pracujeme například na ubytovnách, školách, skrze jednorázové akce či přes osobní vztahy (nejčastěji).

Skupina našich služebníků koná pravidelné výjezdy do romské osady na Slovensku. Výzvy reagující na protiromské demonstrace jsme zatím žádné nezveřejňovali, v principu se tomu však nebráníme. Naše působení však vidíme spíše na úrovni měst a obcí. Jelikož patříme k malým církvím, využíváme raději potenciálu našich jednotlivých sborů, které mají v rámci obce často dobré jméno. Strategie formou veřejných prohlášení se nám v našem případě jeví jako málo účinná, ovšem nebráníme se tomu, abychom se připojili svým podpisem ke stanovisku vydanému jinou církví či organizací.

Martin Moldan
biskup Apoštolské církve

Chcete přispívat na naše anketní stránky?

**Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz,
horvathova@rommuz.cz
či rhangos@volny.cz.**

www.romea.cz
Romský informační portál

dopisy čtenářů

Chceme upozornit na nesrovnalost v anketě Romano hangos č. 13. Autor jedné z odpovědí, David Pazdera, je zde popsán jako „člen Ústřední rady Komunistického svazu mládeže“. Ovšem David Pazdera není členem Komunistického svazu mládeže (KSM), ale Svazu mladých komunistů Československa (SMKČ). Nemá tedy nic společného s KSM, natož pak s jeho Ústřední radou. Spojování jeho osoby s naší organizací nás veřejně poškozuje. V původním KSM, který byl roku 2008 zakázán ministerstvem vnitra, došlo k rozkolu, jehož následkem vznikl z části bývalých členů KSM nově SMKČ pod vedením Pazdery a Kollarčíka. Ti členové rozpuštěného KSM, kteří se k Pazderovi a Kollarčíkovi nepřidali, usilovali nadále o obnovení KSM, což se v roce 2010 podařilo. Činnost KSM byla obnovena, ale členové SMKČ od té doby vyjadřují veřejně nepřátelství vůči těm lidem, kteří se k SMKČ nepřidali, a nyní pokračují v činnosti v obnověném KSM. Pazdera se nikdy nesmířil s výsledkem nepovedeného puče a dodnes se veřejně prohlašuje za člena Ústřední rady KSM, což již pět let není pravda. Pazdera je iniciátorem rozkolu, založení SMKČ i útoků proti setrvávajícím členům KSM. Mimoto všemožně útočí i na KSČM.

Jan Kamenický, Komunistický svaz mládeže, Praha

Naši čtenáři tam v Karviné...

Foto: Lukrecius Chang

Křižovatky rodiny Bangových

Kdo sleduje romskou scénu, už o nich určitě slyšel: Patrik Banga, novinář vystupující často s nekonformními názory, které příliš netěší ani českou většinu, ani řadu tzv. „romských představitelů“, Radek Banga, zpěvák známý jak Gipsy.cz... To však z rodiny Bangů není zdaleka vše. Na hudební scéně v Praze se pohybuje a občas publikuje i jejich bratr Gyulla Banga. Pro Romano hangos napsal delší pojednání o svých předcích a rodině.

Rakousko-Uhersko

Rodina Bangů pochází z malé vesnice Hradiště u Poltára, okres Lučenec. Byla tam už dlouhá léta usazena. V celém kraji žili původně převážně maďarští Romové, proto také z toho kraje všechna jména jsou většinou maďarská (Zoltan Szabo, Gyula Banga, Bela Kovacs atd.). Ovládali tedy kromě mateřského jazyka také maďarštinu, teprve až další generace se naučila hovořit také slovensky.

Tehdejší vztahy s gádži popisují rodinní příslušníci jako bezproblémové. Je to také dané tím, že pradědeček a jeho bratr ovládali dobrá řemesla, která lidi ve vesnici oceňovali, kromě toho také byli muzikanti.

Pradědeček z otcovy strany, Jonáš Banga, kromě jiného sloužil ještě v Rakousko-Uherské armádě, byl umělecký kovář a kontrabasista. Jeho žena, Johana, roz. Oláhová, byla tak, jako většina žen z vesnice, ženou na plný úvazek.

První republika 1918–1938

Prababička fungovala jako žena v domácnosti, byla také milovnicí „domoviny“, neboli slivovice, kterou si prý dávala každé ráno k snídani. Měla v tom takové zaslíbení, že ji nalévala také svým vnukům. Můj dědeček byl později v celém kraji vyhlášený saxofonista a jeho sourozenci byli taktéž významní hudebníci. Z této generace pochází také náš nejslavnější člen rodiny, slovenský básník a prozaik, Dezider Banga.

Druhá světová válka

Za války byli v okolí Lučence aktivní spíše maďarští vojáci a četníci, německých fašistů tam prý bylo méně. Každopádně, mých příbuzných se naštěstí jejich řádění téměř nedotklo. Lidé z vesnice je u sebe prý tehdy nechávali žít, pradědův bratr, který byl vesnickým obuvníkem, který opravoval boty celému okolí, byl dokonce německými vojáky dáván za vzor jako příkladný řemeslník.

1945–1948

Po válce se všichni zase asi vrátili ke svým řemeslům a žilo se stejně jako v první republice. Jistě, sovětská armáda byla vítězná, především komunistická myšlenka, takže i tam to mělo vliv. Celá vesnice nadšeně vstupovala do komunistické strany, byli tak jak většina přesvědčení, že je to jediné spravedlivé uspořádání. Není tedy divu, že i naši předci byli mezi prvními, kteří se stali soudruhy. Vím ale pouze o jednom strýci, který byl členem strany až do své smrti, tedy někdy do roku 2004.

1950–1960

Tak jako v každé společnosti i u nás existovala jakási nepsaná rodinná

pravidla, která se musí dodržovat. Mezi ně patřil i výběr partnera, partnerky. Někdy v té době se daly dohromady tři páry. Rovňany byla malá vesnička nedaleko Hradiště. Pro naši rodinu to ovšem představovalo po Hradišti nejvýznamnější místo našich dějin. Z Rovňan totiž pochází celá rodina Oláhů, kteří se spojili s našimi předky. První pár, který se dal dohromady, tvořil Julius Banga a Ida, rozená Oláhová (můj dědeček a babička, kteří spolu poté měli tři děti, mého otce Júlia, strýce Miroslava a tetu Světlanu), jako druzí spojili své cesty Ladislav Banga a Pavlína, rozená Oláhová. Měli spolu pět dětí, Ladislava, Drahoslava, Igora, Jonáše a jedinou dceru, Anetu. Poslední pár, Béla Oláh a Pavlína, rozená Bangová, zůstal bezdětný. Rodina z Rovňan, z babiččiny strany, údajně měla také židovský původ.

Celému tomu rodu se říká „pikeťovci“, bližší význam toho označení ale neznám. Jejich otcem byl Alexander Oláh, vlastně můj praděda, také hudebník (kontrabasista).

Za významného považuji v této době prvního člena rodiny, který se vydal do Čech a jako první porušil nějaké pravidlo. Šlo o Bélu Bangu, vynikajícího kontrabasistu, který natočil film s několika romskými muzikanty, kteří také v té době sloužili v československé armádě. Jeden z nich se jmenoval Kirvej, byl to slavný cimbalista.

Strýc Béla, bratr mého dědy, sloužil v Čechách, zůstal zde, domů se již nevrátil. A také si jako první vzal „nežádoucí“ ženu: oženil se s Marií, rozenou Ličartovskou, která pocházela z východu. Zůstali spolu léta, až do jeho smrti někdy kolem roku 1991–1993. Založili významnou rodinnou větev v Neratovicích, kde žijí rodinní příslušníci dodnes.

Tehdejší zákaz kočovnictví se nás vůbec netýkal, protože předci tam byli dávno usedlí.

Šedesátá léta

Dezider Banga – to byl první a také na dlouhou dobu jediný vysokoškolsky vzdělaný člověk v rodině. Vystudoval na Filozofické fakultě UK v Bratislavě slovenštinu a dějepis. Po studiích působil jako středoškolský učitel, překladatel, televizní dramaturg a poté se stal šéfredaktorem romského časopisu.

V té době vystudovat VŠ, to byl prostě mezi Romy, ale i mnohými gádži, unikát. Nebyl ve straně, což dnes lze také ocenit. Netuším, zda jeho děti poté také měly VŠ, ovšem jiní potomci, tedy jeho neteře, synovci, vysokoškolské vzdělání neměli.

Strýc Dezider toho udělal nejen pro Romy za celý život mnoho, nemá smysl to tady psát, jeho díla si může dnes každý přečíst. Byl ale první, a trůfám si říct, že jeho odkaz jen tak někdo ještě dlouho nepřekoná.

Jistě, zrovna můj bratr, Radoslav Banga alias Gipsy je také pojem, o tom žádná, další bratr, Patrik Banga, také není žádný zelenáč. Sestra Silvie sice není mediálně známá, jako my, ovšem léta má velmi dobré zaměstnání, dodělala si vysokou školu a to se sakra cení. Je dobře, že dnes máme jiné poměry, jiné možnosti a někteří naši rodinní příslušníci to umějí prodat. De-

zider ale byl a bude prostě TOP. Doufám, že někdy bude také někdo psát jako on a budeme tak nadšeně říkat „druhý Dezider“. (Více o něm na www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/dezider-banga).

V této době taky začíná první přesun části rodiny do Čech, převážně do Prahy. Jako první přijíždí Béla Oláh, společně s ženou. Měli to trochu jednoduší, než ostatní, byli bezdětní, a tak mohli přežívat v partyzánských podmínkách. Asi si nevedli špatně, protože brzy získali byt, práci, tedy vše, co potřebovali. A tak o rok později už za nimi přijíždí Julius Banga (dědeček) se svou ženou Idou (babička), společně se svými dětmi (mezi kterými byl i můj otec).

Jako další se do Čech dostává strýc Igor, pozdější obuvník, ten ovšem v rámci výkonu vojenské služby v Benešově. Později také přijíždí jeho mladší sestra Aneta, ta ovšem úplně za jiných podmínek, vdát se s manželem Mariánem Oláhem, který ovšem již dávno žil s rodiči v Praze. Jeho matka, Alžběta Oláhová, rozená Domeová, byla mimo jiné také sestřenicí mé babičky. Zajímavostí je, že jeho otec byl také prvním emigrantem, o pár let později vzal roha do západního Německa.

Otec dokončoval poslední ročník základní školy již v Praze, neměl výrazné problémy, prospěl bez problémů. Jeho mladší sestra chodila do české školy od první třídy, jeho mladší bratr Miroslav asi tak od šesté. Všichni bez problému zvládli české základní školy, dále se učili na řemesla, nikdo ovšem z nich učňovské školy nedodělal, chlapi si rychle založili rodiny, které muse- li živit, teta tehdy měla zdravotní problémy, které ji později provázely celý život.

I další rodinní příslušníci na čas usazují v Praze, většinou za prací. Ovšem, na rozdíl od našich, vracejí se zpět na Hradiště.

Sedmdesátá léta

Vyrůstat na vesnici nebo v městě, to je velký rozdíl. Obzvláště, pokud se jedná o Prahu. Je logické, že naši předci si na Hradišti své zvyky, svá pravidla pohlídali, byli na své tradice hrdí, to je jasné. V polovině sedmdesátých let se ovšem hodně změnilo.

V Praze, tady se ale začaly dít věci! Jestliže strýc byl první, kdo porušil nepsané pravidlo tím, že si vzal „východňárku“, asi sám netušil, kolik bude mít následovníků. Generace mého otce byla jiná, rychle se uměla přizpůsobit pražskému stylu života, naučit se česky, rychle si najít přátele, Romy i gádže. Jistě, drželi hlavně rodinu, ale pustili tam nehlédnout také jiné, což bylo tehdy něco.

Ale hlavně, do rodiny se díky těmto jevům dostávají první ženy neromského původu.

Miroslav Banga – ten byl prvním, kdo měl „bílou“ ženu, Blanku. S ní má také dvě dcery – Miroslavu a Petru. Tehdy mu museli „přidat“ jeden rok, aby se mohl oženit, bylo mu pouhých 17 roků. Nutno dodat, že v té době to zase nebylo nic významného, když takto mladý hoch měl již svou rodinu.

Gyulla Banga
hudebník, publicista, Praha
(pokračování v příštím čísle)

Listování v kalendáriu z dějin Romů – díl druhý

(Romové Čech, Moravy a Slezska v časech a nečasech dávných i nedávných)

(1. díl kalendária, uvedený v RH č. 13, představil události z let 1399–1675.)

Kalendárium

(Holé roky a různoletí)

1783

Osvícený a vzdělaný kanovník Jan Rudolf Říkovský z Dobřčic složil **Vlasteneckou úvahu o moravských cikánech**, v níž navrhoval sepsat v zemi všechnu romskou populaci a vyhradit jí trvalé příbytky v nějakém pustém kraji: tam měla být dána mužům možnost ke kovářské práci a ženám k vedení domácího hospodářství, dětem pak příležitost k náboženské výchově a vzdělání.

1784

V návaznosti na úvahu Říkovského zpracoval význačný ekonom a ředitel moravskoslezských komorních statků Antonín Valentin von Kaschnitz zu Weinberg **návrh na rozmístění všech romských rodin** z panství Uherský Ostroh a poloviny takovýchto rodin z panství Uherský Brod **na půdu zrušených klášterů**. Původně počítal s usazením celkem 21 rodin (se 16 muži, 18 ženami a 28 dětmi) v osmnácti moravských a dvou slezských obcích; počet zvažovaných lokalit se však při konečné realizaci podstatně snížil a proběhl s problematickými výsledky jen na Moravě.

1823

Josef Linda zobrazil v dramatu Jaroslav Šternberg v boji proti Tatarům poprvé v české literatuře **postavu Roma jako tatarského špeha**. O dva roky později ztvár-

nil Karel Hynek Mácha romský stereotyp v románu Cikáni. V průběhu dalších let a desetiletí vraceli se k exotickému a tajemnému „cikánskému mýtu“ jak autoři povídek, například Karel Sabina (Msta), Josef Kajetán Tyl (Cikánský houslista), Vítězslav Hálek (Bajrama), Karolina Světlá (Cikánka) či Svatopluk Čech (Cikánka), tak i básníci, ať už to byl tvůrce celých cyklů Adolf Heyduk (Cigánské melodie a Nové cigánské melodie), či autoři rozměrnějších epických básní, např. Bohumil Janda Čidlinský (Jan Talafús z Ostrova), Jan Neruda (Divoký zvuk), Jaroslav Vrchlický (Satanela) aj.

1888

Katolický kněz Karel Lysý z Horní Lhoty publikoval pod pseudonymem Lhotský sbírku povídek **Pamlsky z jalovcového kraje** s několika odporovanými příběhy z romského všedního dne; autor se na svých působitích věnoval výchově romských dětí a zabýval se také studiem dialektu Romů na luhačovském Zálesí. Některé ze získaných poznatků si od něj vyžádal i arcikníže Josef Habsburský, připravující pro maďarskou akademii věd objemný spis A cigány nyelotan (1889).

1894

Zemské četnické velitelství v Brně sestavilo pro vnitřní potřebu elaborát Verzeichnis über die nach Mähren zuständigen Zigeuner und Zigeunerinen, v němž bylo celkem evidováno 1 165 osob (569 mužského a 596 ženského pohlaví).

1895

Jedny z prvních, ne-li vůbec první fotografie moravských Romů, které zachycují známého primáše **Jožku Kubíka z Velké nad Veličkou** s manželkou, synem a snachou

na pražské Národopisné výstavě československé.

1900

Za výrazné podpory brněnského lingvisty Rudolfa Sowy vydal autor praktických jazykových příruček František Vymazal učebnici české romštiny pod názvem **Cikánsky snadno a rychle**.

1904

Drážďanský fotograf **Erwin Raupp** pořídil za svého pobytu na Uherskohradištsku několik snímků ze života tamních Romů. Brzy potom se věnovali stejným námětům i místní autoři, mezi prvními z nich vynikali na jihovýchodní Moravě především **Josef Braun** a po něm **Josef Klvaňa**.

1905

Jedna s nejstarších fotografií českých Romů zveřejněná knižně (Pardubicko, Holicko, Přeloučsko –Dějepisný a místopisný obraz) i časopisecky (Český lid). Jedná se o skupinové snímky rodiny Růžičkovy z Vysokého n. Labem (*viz foto*).

1923

Režisér Václav Kubásek natáčel **v romské osadě v Oslavanech exteriéry k filmu Čarovné oči**, ve kterém statovali místní Romové v čele s Josefem Danielem-Bezpalčákem.

1927

František Kýr ze Strážnice předvedl se svou kapelou na lidové slavnosti ve Velké nad Veličkou několik vlastních skladeb i populárních pochodů a valčíků; **koncert byl přenášen brněnským Radiožurnálem a pochvalně komentován v dobovém tisku**, který uveřejnil i fotografii všech účinkujících. Tradiční veřejná vystupování strážnických romských muzikantů a zpěváků vedla

po deseti letech k **založení Hudebně pěvecké družiny ze Strážnice**, která inscenovala v obcích po obou stranách moravsko-slovenské hranice repertoár s náměty ze života Romů; hry se zpěvy a tanci (starší Cikánčina věštba a nové Hra v poušti, Kam lidská vášeň spěje, Matčin odkaz) psali sami režiséři, jimiž byli **Josef Kýr** a jeho bratranec **František**, zatímco hudbu skládal petrovský **Jan Daniel**.

1929

Pedagogovi **Františku Štampachovi**, který se u nás v meziválečném období v podstatě jako jediný zabýval studiem života a kultury Romů, vydala Česká akademie věd a umění monografii **Cikáni v Československé republice**. Po čtyřech letech publikoval autor pod názvem **Dítě nad propastí** také knihu o výchově, vyučování a tím i o možné sociální ochraně toulavých a romských dětí.

1955

Zdeňka Jamnická-Šmerglová se pokusila nastítnit historii českých a slovenských Romů. Nebyla však na tento úkol dostatečně připravena ani po stránce metodické, ani po stránce věcné. Její knihu **Dějiny našich cikánů** přijala proto odborná veřejnost se značně kritickými výhradami.

1961

Marxistický sociolog **Jaroslav Sus** uveřejnil monografii **Cikánská otázka v ČSSR**, která byla ale romisty od samého počátku odmítána. Autor se totiž ztotožnil s násilným asimilačním tlakem, který začal komunistický režim tvrdě uplatňovat proti příslušníkům romské komunity.

1975

Antropolog **Jan Beneš** vydal tiskem svou kandidátskou disertaci

Cikáni v Československu. Souběžně s ním studovali biologický vývoj Romů také Milan Dokládal a Helena Malá s Jaroslavem Suchým, kteří výsledky svých terénních výzkumů hojně publikovali v domácích i zahraničních periodikách, k jejich knižní syntéze však bohužel nedospěli.

1979

V Kulturním domě hl. m. Prahy se konal seminář, z něhož vzešel sborník materiálů pod názvem K teoretickým a metodologickým otázkám kulturně výchovné práce s cikánským obyvatelstvem v socialistické společnosti.

1979

Záslouhou Obvodního kulturního domu v Praze 8 vyšla první česko-romská sbírka poezie **Romské písně/Romane giľa**, ve které představili své prvotiny Bartoloměj Daniel, František Demeter, Tera a Vojtěch Fabiánovi, Elena Lacková a Ondřej Pešta. Sbírkou sestavila Milena Hübschmannová, která připravovala pro nakladatelství Odeon také dvojazyčný sborník romské prozaické tvorby; jehož vydání však už nebylo povoleno a bohužel se neuskutečnilo.

1986

Městská organizace SSM v Sokolově vydala dvě čísla časopisu Lil – List, která redigoval **Emil Ščuka**.

1986

Kazimír Večerka a Markéta Štěchová publikovali péči Čs. sociologické společnosti při ČSAV analýzu **Příčiny, podmínky a možnosti prevence sociálně patologických jevů u romské populace v ČSSR**. Později podali rovněž stručnou informaci o Faktorech ovlivňujících kriminalitu mladistvých Romů (2001). Mimoto vydal Institut pro kriminologii a sociální prevenci těmto dvěma svým pracovníkům zprávu o empirickém výzkumu Romská minorita a postupy integrace (2002) a téhož roku Štěchové a Petru Kotlánovi obecněji koncipovanou výzkumnou zprávu Právní ochrana etnických menšin v ČR (2002). Štěchová se zabývala také problematikou interetnického napětí a výsledky svého zkoumání prezentovala ve dvou publikacích: Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevraživosti (2001) a Interetnické konflikty: jejich příčiny a dopady z pohledu teorie a empirických výzkumů (2004).

1988

Kulturní dům hl. m. Prahy vydal „pro vnitřní potřebu kulturně výchovných zařízení“ metodický materiál **Šunen Romale**, v němž byly uveřejněny vedle aktuálních informací také ukázky původní romské poezie. Rok nato vyšla tato publikace podruhé s přílohou Galerie portrétů a ta byla věnována **Margitě Reiznerové**, která se zakrátko stane uznávanou představitelkou nové generace romských básníků.

Ctibor Nečas

Prof. PhDr. Ctibor Nečas, DrSc. (nar. 1930) je renomovaný historik, profesor brněnské Masarykovy univerzity, nyní v důchodu, který se již několik desetiletí věnuje odkrývání dějin Romů. Vydal řadu zásadních knižních titulů.

Fotografie J. Jičínského z roku 1905 byla otištěna v Českém lidu č. 15 v roce 1906, na straně 232, mj. s tímto popisem, který vybíráme ze stran 234 a 262: „Cikáni, jenž se zde (ve Vysoké nad Labem) s povolením vrchnosti usadili a kujou řetázky a grumle. ...Růžičkové žijí se ponejvíce žebrotou, hádáním a zlodějstvím, čili prací na měkko. ...cikánka s dítětem jest žena nynějšího romského starosty Růžičky se třemi dcerami 18, 15 a 10 let, ostatní patří k rodinám jiných Růžičků, některé odvrátili ze strachu přese všechno napomínání paní starostové obličeje od přístroje fotografického.“ Ze sbírek Muzea romské kultury, převzato z: Český lid 15, 1906, s. 232.

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

Program na listopad 2013

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Výstavy

Beautiful People 25. 9. 2013–12. 1. 2014
V letech 2008–2011 fotografoval slovenský umělec Šymon Kliman portréty obyvatel romských osad v okolí Kežmaroku. Série portrétů Beautiful People, za niž autor získal Cenu evropského občana roku 2012, byla dosud vystavena v Bratislavě, v Ostravě a Bruselu. V Muzeu romské kultury je instalována v prostoru kavárny a recepce. Vstup zdarma.

Věřte – nevěřte. Paťan – ma paťan

25. 10. 2013–23. 2. 2014
Výstava představuje mediální obraz Romů od 19. století do současnosti, a to především na území dnešní České republiky. Základní sdělovací prostředek na výstavě představují noviny, rozhlas, televize a internetová média. Výstava se snaží ukázat návštěvníkům vývoj romských médií a práci romských novinářů u nás. Výstavu tvoří tři základní linie, vzájemně propojené a neustále se prolínající. První linie je časovou osou, jejímž prostřednictvím se návštěvník seznámí s vývojem a charakteristikou obrazu Romů v médiích v jednotlivých historických obdobích. Druhá linie se zaměřuje na romské novináře a redaktory a romská média. Třetí zprostředkovává podrobný pohled na vybrané mediální kauzy, které se v různých podobách a intenzitě dlouhodobě objevovaly či objevují v masmédiích: kauza bývalého protektorátního tzv. cikán-

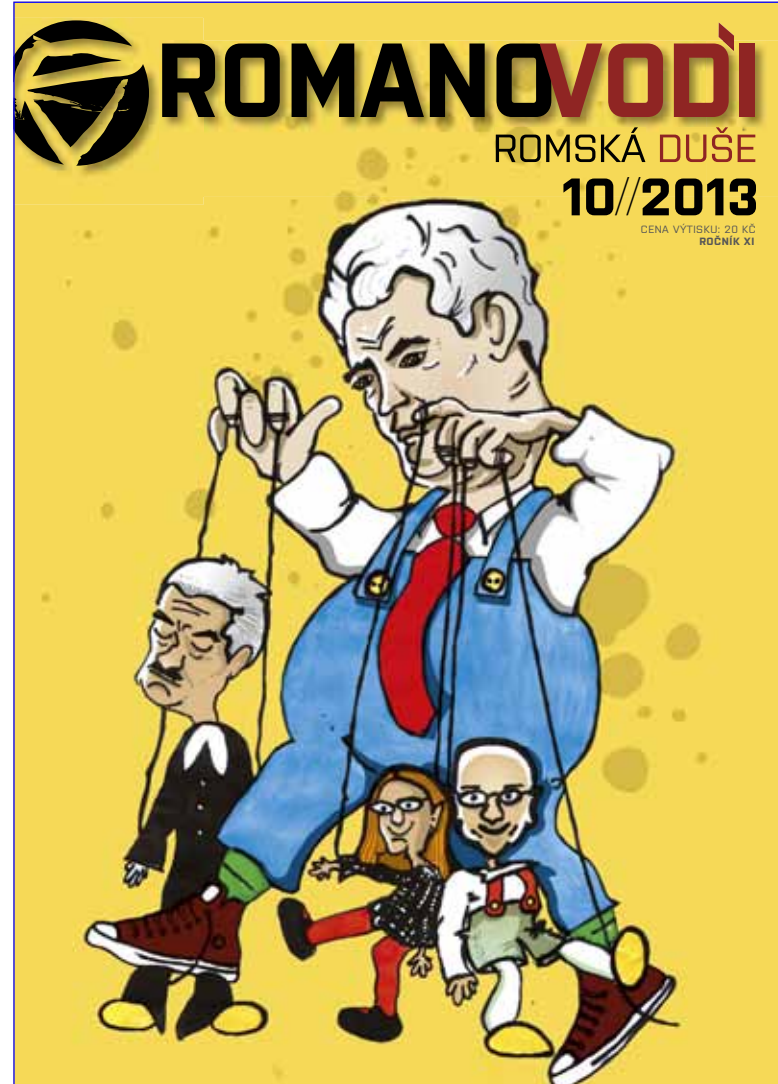
ského tábora v Letech u Písku, kauza Exodu Romů, tedy zejména téma nabývání občanství v souvislosti s rozdělením Československa k 1. ledna 1993. Jako třetí a nejnovější je představena kauza Břeclav založená na krivém obvinění z násilí.

Výstavu budou doplňovat po dobu jejího trvání tematické lektorské programy a doprovodné přednášky doplněné promítáním dokumentárních filmů (Filmové čtvrťky v Moravské zemské knihovně).

FILMOVÝ ČTVRTEK V MORAVSKÉ ZEMSKÉ KNIHOVNĚ

14. 11. 2013 v 18 hod.
Dne 16. ledna 1971 večer odvysílala Československá televize na prvním programu hodinový hudební pořad s názvem **Rom hraje, zpívá, tančí**. Filmový záznam byl natočen v Praze a zpracován brněnským studiem České televize ve spolupráci se Svazem Cikánů-Romů. V tomto unikátním archivním filmu, který promítneme v celé jeho hodinové délce, uvidíte a uslyšíte nejlepší romské hudebníky a skupiny té doby, jako například Giňovce z Rokycan i z Opavy, Roma štár a Terne čhave z Prahy, Horváthovce a Bagárovce z Brna. Přijďte si připomenout legendární kapely zlatých časů romského beatu i tradiční lidové hudby. Po skončení projekce bude předána Cena Muzea romské kultury dlouholeté spolupracovnici muzea paní Emílii Machákové. *ČSSR, 1970, 56 min.*

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Zaměstnání hledají:

fotograf s 20 lety praxe

Fotograf s dvacetiletou praxí v celostátních denících a reklamě hledá práci. Nejlépe Jihomoravský kraj, není podmínkou. Znalost práce na PC, řidičský průkaz B, vlastní profesionální foto vybavení.

Vzdělání:

- 1984 – 1987 Institut výtvarné fotografie Praha

Praxe:

- 1981–1994 První brněnská strojírna – fotograf oddělení propagace
- 1994–1999 Deník Rovnost Brno – fotograf
- 1999–2003 Celostátní deník Svobodné slovo – fotograf
- 2003–2005 Celostátní deník MF-DNES – fotograf
- 2005–2010 Celostátní deník Vltava Labe Press Praha Šíp – fotograf
- 2011–2013 Nezávislý fotograf

Jiné dovednosti:

- Počítačová gramotnost: PC, Apple
- Řidičský průkaz B, dvacetiletá praxe
- Záliby: sport, kultura,
- Osobní vlastnosti: spolehlivost, odpovědnost, upřímnost, nezávislost, komunikativnost
- Kontakt: jsvanda@volny.cz

Květoslava Podhradská

(nar. 1961)

e-mail: k.podhradska@seznam.cz

tel.: 734 407 769

Josefa Čejky 424, Svitávka

Vzdělání:

- ZŠ Matrosovova, Ostrava
- Střední škola prof. Zdeňka Matějčka v Ostravě – dálková forma studia oboru sociální péče

Praxe:

- Mlékárenský průmysl Martinov
- Obuvnický podnik Snaha Ostrava
- Zahradnický podnik Šmelcovna
- 2002–dosud: Městská správa soc. služeb Boskovice, úklid, prádelna

Jiné dovednosti:

- Řidičský průkaz B
- Jazykové znalosti: čeština, romština, průměrně angličtina
- Počítačová gramotnost: PC, MS Office, Word, Excel, Internet

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00

tel.: 545 246 673 www.srnm.cz

číslo účtu: 27-488570217/0100

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS	
Příjmení a Jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ..... ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	
Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2013 činí 230 Kč.	